

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

§ 169

Viiden tähden keskusta -kehitysohjelman tilannekatsaus (kehittämiskokousasia)

TRE:3248/00.01.03/2019

Valmistelija / lisätiedot:
Teppo Rantanen

Valmistelijan yhteystiedot

Johtaja Teppo Rantanen, puh. 0400 235 442 ja hankejohtaja Tero Tenhunen, puh. 050 540 2860, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Kaupunginlakimies Jouko Aarnio, puh. 040 514 4884, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Juha Yli-Rajala, Konsernijohtaja

Päätösehdotus

Viiden tähden keskusta -kehitysohjelman tilannekatsaus merkitään tiedoksi.

Kokouskäsitely

Kaupunginhallitus myönsi läsnäolo- ja puheoikeuden johtaja Teppo Rantaselle, johtaja Mikko Nurmiselle, hankejohtaja Tero Tenhuselle sekä hankekehityspäällikkö Mikko Siitoselle. He olivat asiantuntijoina läsnä kokouksessa asian käsittelyn aikana.

Irja Tulonen liittyi kokoukseen tämän asian käsittelyn alkaessa ja varajäsen Reeta Ahonen poistui.

Aleksi Jäntti, Anna-Kaisa Ikonen ja Pekka Salmi poistuivat keskustelun aikana.

Tiina Elovaara ja Yrjö Schafeitel poistuivat päätöksenteon jälkeen.

Perustelut

Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma on kaupungin strategisen johtamisjärjestelmän työkalu kaupunkistrategian keskustaa koskevien tavoitteiden toteuttamiseksi. Strategian painotusten mukaan keskusta on elinvoimainen ja viihtyisä. Keskustan kehittämisohjelma on kokonaisnäkemys keskustan kaupunkiympäristön kehittämistavoitteista ja kehittämistoimista tuleville vuosikymmenille. Tavoitteena on, että Tampereen keskustassa on luotu edellytykset 15 000 uudelle asukkaalle ja 15 000 uuden työpaikan syntymiselle vuoteen 2030 mennessä verrattuna siihen, mitä oli 2015, kun strategisen osayleiskaavan kasvutavoite linjattiin. Kehittämisohjelmalla luodaan edellytyksiä, alustaa ja vakaa näkymä yksityiselle toimeliaisuudelle ja investoinneille sekä uudelle liiketoiminnalle. Keskustan kehittäminen lisää Tampereen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

kilpailuetua kasvukeskusten välisessä kilpailussa ja se on yksi keskeisistä kaupunkimarkkinoinnin kärjistä.

Tampereen keskusta on meille kaikille. Sitä rakennetaan ja uudistetaan rohkeasti palvelemaan yhä useampia asukkaita, yrityksiä ja matkailijoita. Tavoitteenamme on, että Tampereen keskusta on mielenkiintoinen ja täynnä elämyksiä. Rantareitit, puistot, kiinnostavat kohteet ja monipuoliset tapahtumat tekevät kaupungista elävän ja viihtyisän. Tampereen keskustan kehittämisen lisäksi lisätään monimuotoista ja kestävästä kaupunkiympäristöstä. Tiivistämme kaupunkirakennetta, otamme käyttöön hukkatiloja sekä uudistamme jo olemassa olevaa - uuden rakentamisen lisäksi. Parannamme kaupunkisuunnittelun keinoin turvallisuutta ja esteettömyyttä. Vaikka keskusta uudistuu, Tampereen tunnelma pysyy. Hiilineutraalin keskustan saavuttamiseksi panostamme siihen, että keskustassa kaikki on lähellä ja sinne pääse helposti, liikennevälineestä riippumatta. Palvelut, asuminen, harrastukset, tapahtumat ja työpaikat ovat kulkureittien varrella. Uudet järvien rannoilla sijaitsevat alueet, kuten Ranta-Tampella ja Viinikanlahti, luovat tamperelaisille kiinnostavia asuinympäristöjä ja lisäävät yhteisiä kaupunkitiloja sekä vapaa-ajan mahdollisuuksia upeiden maisemien ja rantojen äärellä. Uudet kaupunginosat ovat mahdollisuuksia yrityksille ja palveluille. Huippupaikoilla sijaitsevat liiketilat kannustavat sijoittumaan ja sijoittamaan Tampereen keskustaan. Tavoitteenamme on elinvoimainen keskusta - toimiva elämys ja paikka, jossa viihdytään.

Viiden tähden keskustan tilannekatsauksessa arvioidaan, miten ohjelma on edennyt sille asetettujen hyötytavoitteiden suuntaan. Hyötytavoite kuvaa ohjelmalla tavoiteltavaa muutosta.

Kehittämisen hyötyjä ja vaikuttavuutta koskevat ohjelmakauden tavoitteet ja niillä tavoiteltavat kaupunkistrategian tulokset ovat:

1. Kiinnostavin toimintaympäristö yrityksille (*kaupunkistrategian tavoiteltava tulos)
 - Keskusta on elinvoimainen kaupan ja työpaikkojen keskittymä (**hyötytavoite 2030)
2. Pohjoismaiden vetovoimaisin elämyskaupunki
 - Elämyksien edellytykset ovat keskustassa parantuneet **
3. 300.000 asukkaan viihtyisä ja elävä kaupunki
 - Keskusta kasvaa hallitusti **
4. Älykkään ja kestävä liikenteen ja kaupunkikehityksen edelläkävijä
 - Keskusta on saavutettavissa kaikilla liikennemuodoilla **

Hyötytavoitteiden valtuustokauden välitavoitteet sekä kehittämisohjelman tavoitteiston rakenne, mittarit ja toteumat on esitetty liitemateriaalissa. Välitavoitteita koskevat talousarviotavoitteet ja -toimenpiteet vuodelle 2022 määritellään talousarvioprosessin yhteydessä.

Kehitysohjelman 2020 keskeisiä tuloksia ja onnistumisia ovat Kannen alueen keskeisten kokonaisuuksien eteneminen eli Asemakeskuksen I-

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

vaiheen eteneminen, Matkaterminaalin sopimus sekä Kannen ja areenan I-vaiheen toteutuksen eteneminen aikataulussa, Viinikanlahden kilpailun tulokset ja jatkokehittämisen käynnistäminen, Ranta-Tampellan alueen toteutus tavoitellussa aikataulussa, Läntisen keskustan visiotyön toteutus ja kehittämislinjausten valmistelu, Tammerkosken palkitun valaistuksen toteutus, Särkänniemen elämyskokonaisuuden edistyminen sekä kehitysohjelman vahva ja positiivinen rooli kaupungin positiivisen imagon sekä vetovoiman luomisessa.

Kehitysohjelman tavoitteiden toteumaraportointi tarkastelee keskustan tilannetta käytettävissä olleiden 2020 toteumatietojen perusteella. Niiden vertaaminen aiempiin vuosiin on haasteellista koronaviruksen rajoituksista ja muista vaikutuksista johtuen. Korona aiheuttaa keskustan kehittämiselle ja sen tavoitteena olevien kasvua ja vetovoimaa koskevien tavoitteiden toteutumiseen epävarmuutta. Suurin vaikutus on ravintola- ja tapahtumatoimialalle, joiden toimintaa on lakisääteisesti rajoitettu. Keskustan kaupan ja palveluiden tilanne on riippuvainen keskustan asioinnista, johon kokoontumista koskevat rajoitukset ovat osaltaan vaikuttaneet.

Kehitysohjelman toimeenpanossa huomioidaan keskustan vetovoimaa ja elävyyttä lisääviä toimenpiteitä ja hankkeita, jotta keskustan yritykset voivat nopeasti hyötyä niistä koronan jälkeen mahdollisimman pian kun rajoituksia puretaan. Elvytysmielessä on välttämätöntä jatkaa keskustassa kaikkien niiden investointien edistämistä, jotka työllistävät ja tukevat keskustan asioinnin palautumista ja kasvua. Vuoden 2021 aikana pyritään toimeenpanemaan nopeita toimenpiteitä keskustan asioinnin virkistämiseksi vastuullisesti.

Kehitysohjelman toimenpiteet ovat luoneet edellytyksiä keskustan kehittymiselle hyötytavoitteiden suuntaan. "Keskusta on elinvoimainen kaupan ja työpaikkojen keskittymä" -tavoitteen osalta keskustan liiketilojen määrää ja aukioloa seuraava mittari elinvoimaluku oli 2019 syksyllä 3,71 ja 2020 vastaavana ajankohtana luku oli 3,58. Pandemian negatiivinen vaikutus elinvoimalukuun on pienempi kuin muissa kaupungeissa keskimäärin. Tämän mittarin arvioinnissa on huomattava, että uuden ison kauppakeskuksen avaaminen aiheutti ensin vuonna 2018 elinvoimalukuun ison parannuksen (4,08), jonka jälkeinen normaaliin palaaminen näkyy 2019 luvussa. Vuoden 2020 luvussa on kyse syksyn tilanteesta, joten pandemian vaikutus on jo näkyvissä. Työpaikkojen kasvun osalta ei ollut saatavissa edellisen tilannekatsauksen (2017) jälkeen uusia työpaikkalukuja keskustan seurantajärjestelmään, joten tämän mittarin muutosta ei tässä yhteydessä pysty arvioimaan. Työpaikkojen määrän kehitystä koskeva viimeisin tilastotieto on vuodelta 2017, joka oli 41 920. Kehitysohjelman toimenpiteiden vaikutuksia työpaikkamääriin voidaan paremmin arvioida vasta vuosien 2021-2025 aikana, kun kehitysohjelman toimenpiteet alkavat näkyä.

"Elämyksien edellytykset ovat keskustassa parantuneet" -hyötytavoitteen mittarina on sijoitus monipuolisen kulttuuritarjonnan mielikuvan

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

kehitysvertailussa. Vuonna 2016 vertailuarvo oli 56, vuonna 2018 se oli 61 ja 2020 arvo oli 70, joka on edelleen vahvistanut Tampereen asemaa vertailussa sijalla kaksi. Valtuustokauden välitavoitteita arvioidaan tapahtumien kävijämäärien sekä tapahtumatoimialan liikevaihdon kehityksen avulla. Liikevaihdon 2019 lukuja ei ollut vielä saatavilla, mutta vuodesta 2016 vuoteen 2018 kasvu on ollut yli yhdeksän prosenttia. Kävijämäärien kehitys on esitetty liitteessä. Lisäksi välitavoitteina on keskeisten tapahtumapaikkahankkeiden eteneminen, joiden osalta välitavoite saavutetaan, kun Särkänniemen tapahtumaranta on valmistunut ja uusi monitoimiareena valmistuu joulukuussa 2021. Tapahtuma-alan vaikuttavuuden seurantamalli on valmistunut ja työ- ja elinkeinoministeriön johtaman lupaprosessien digitalisointia ja tapahtumanjärjestäjien palveluiden parantamista koskeva Luvat ja valvonta -hanke on päättynyt ja otettu käyttöön Tampereella ensimmäisenä.

"Keskusta kasvaa hallitusti" -hyötytavoitteen toteutumista seurataan asuntojen määrän sekä asukasmäärän kehityksen avulla. Vuonna 2020 keskustaan valmistui 872 uutta asuntoa ja asukasmäärä kasvoi noin 450 asukkaalla. Asuntoja valmistui siten ennätysmäärä ja kun asukasmäärän kasvu toteutuu viiveellä, niin kasvu on nähtävissä seuraavana vuonna. Vuosien 2010-2020 aikana keskustan asukasmäärä on kasvanut noin 2 660 asukkaalla. Kehitysohjelman osalta on kyse 15 000 uuden asukkaan kasvun mahdollistamisesta ohjelman hankkeilla ja keskustan kasvaneella vetovoimalla. Lopulta toteutuvaan asukasmäärään ja kysyntään vaikuttavat kaupungin toimenpiteiden lisäksi paljon kaupungistumisen trendien kehitys sekä talouden suhdanteet. Valtuustokauden välitavoitteiden osalta seurattavat kokonaisuudet edistyvät hyvin. Ranta-Tampellan asuinalue valmistuu kaupungin toimenpiteiden osalta ja voi rakentua valmiiksi. Viinikanlahden uuden kaupunginosan kehittämisen tavoitteeksi on asetettu vähintään 3 000 uuden asukkaan taso. Täydennysrakentamisalueille, erityisesti Tammela, on käynnistynyt ja vireillä useita hankkeita. Amurin täydennysrakentamisen yleissuunnitelmaan perustuva ensimmäinen asemakaava on vireillä.

"Keskusta on saavutettavissa kaikilla liikennemuodoilla" -hyötytavoitteen osalta mittarina on kestävien liikkumismuotojen kulkutapaosuuden kasvu. Tämän tavoitteen osalta raitiotien valmistumisvuosi 2021 on kriittinen ja tämän tavoitteen seuranta on tarkoituksenmukaista verrata kehitysohjelman aiempiin vuosiin vasta 2021 tilanteesta raportoitaessa. Kehittämisohjelman keskeinen rooli on käynnistää ja mahdollistaa tavoitetta edistäviä hankkeita. Tärkein välitavoite on asemakeskuksen I-vaiheen asemakaavoitus ja kokonaisuuden kehittämistä koskevien linjausten tekeminen. Kestävien liikennemuotojen edellytyksiä keskustassa edistävästä ajankohtaisista asioista voidaan nostaa raitiotien Hatanpään haaran toteutus ja rantareittejä parantavat aiemmin valmistunut Vapriikin raitti sekä 2022 valmistuva Näsin maisemasilta.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Asemakeskuksen osalta saavutettiin tärkeä välietappi, kun Itsenäisyydenkadun alikulkutunneliin toteutettavasta matkaterminaalista tehtiin sopimus valtion osapuolten kanssa.

Aiempina vuosina tilannekatsauksen yhteydessä on esitetty kaupunginhallitukselle kehittämislinjauksia kehitysohjelman tavoitteiden edistämiseksi. Tämän vuoden tilannekatsauksessa ei esitetä uusia linjauksia. Sen sijaan kehitysohjelmien palveluryhmä on käynnistänyt valmistautumisen tulevan 2022-2025 strategiakauden keskustan kehittämistä koskevien tavoitteiden sekä uusien näkökulmien tuottamiseksi tulevaa kaupunkistrategiaprosessia varten. Uuden kaupunkistrategian keskustan kehittämistä koskevat tavoitteet ja näkökulmat esitellään kaupunginhallitukselle seuraavan tilannekatsauksen yhteydessä.

Kehitysohjelman painopisteet vuonna 2021-2022 ovat Kannen alueen kokonaisuuden valmistelussa ja toteutuksessa, kasvutavoitteiden mahdollistavien suurten uusien kaupunginosien valmistelussa ja toteutuksessa sekä läntisen keskustan vetovoimaa vahvistavien hankkeiden edistämiseksi. Ranta-Tampellan alue saadaan valmiiksi kaupungin osalta ja Viinikanlahdessa alueen suunnittelua tehdään isoilla panoksilla. Läntisen keskustan osalta tuodaan linjattavaksi alkuvuonna 2021 esiteltyjä kehittämisteemoja konkretisoiva toimenpideohjelma sekä käynnistetään siinä esitettyjen toimenpiteiden valmistelu ja toimeenpano. Ratinan stadionin ja suvannon alueen kehittämisen periaatteet tavoitteet tuodaan linjattavaksi. Kehitysohjelman puolesta tuetaan voimakkaasti myös keskustaa mullistavien suurten hankkeiden monitoimiareenan ja raitiotien valmistumisen ja käyttöönoton sujuvuutta.

Viiden tähden keskusta -kehitysohjelman käyttötalous jakautui vuonna 2020 elinvoima- ja osaamislautakunnan sekä yhdyskuntalautakunnan vuosisuunnitelmiin. Tilinpäätöksessä ohjelman käyttötalous kokonaisuutena toteutui 1,3 milj. euroa vuosisuunnitelmia pienempänä. Alitus johtuu Kansi- ja areenahankkeeseen varatun määrärahan suunniteltua vähäisemmästä tarpeesta ja Veturitalliin suunnitellun Euroopan kulttuuripääkaupunkihaku -hankkeen tilojen toteutuksen keskeyttämisestä.

Investoinnit toteutuivat 2,7 milj. euroa vuosisuunnitelmia pienempänä pääasiassa monitoimiareenan kannen sopimusvelvoitteisiin kuuluvien yleisten alueiden rakentamisjärjestyksen tarkentuessa ja kustannusten siirtyessä osin seuraavalle vuodelle. Asemakeskukseen liittyvien katujärjestelyiden kustannuksia siirtyi seuraavalle vuodelle ja Tullinparkin ajoyhteyden rakentaminen pysäköintilaitokseen viivästyi suunnitellusta vuonna 2020, mutta rakentaminen jatkuu 2021. Tärkeimmät investointikohteet vuonna 2020 olivat Ranta-Tampellan kunnallistekniikan ja yleisten alueiden rakentaminen, monitoimiareenan kansi ja yleiset alueet sekä Tammerkosen valaistuksen viimeistely.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Viiden tähden keskusta -kehitysohjelmalla on käynnissä vuonna 2021 useita suuria hankekehityskohteita, joiden edistäminen edellyttää vastaavaa käyttötalouden määrärahasoaa kuin vuonna 2020. Merkittävimmät kehittämisohjelman käyttötalouden kohteet ovat Asemakeskuksen hankekehitys ja asemakaavoitus, Viinikanlahden uuden keskustan kaupunginosan hankekehitys, yleissuunnittelu ja asemakaavoitus sekä läntisen keskustan kokonaisuuden ja Särkänniemen elämyskokonaisuuden hankkeiden valmistelu.

Investointimäärärahojen muutettu talousarvio on puolestaan vuonna 2021 hieman suurempi kuin vuoden 2020 muutettu talousarvio johtuen edelliseltä vuodelta siirretyistä määrärahoista. Kehittämisohjelman merkittävimmät investoinnit kohdistuvat vuonna 2021 Ranta-Tampellan yleisten alueiden viimeistelyyn, Tampereen Kansi -hankkeen kaupungin sopimusvelvoitteisiin, Särkänniemen elämyskokonaisuuden toteutuksen käynnistämiseen sekä Tullinaukion ja alueen kehittämiseen ja Asemakeskukseen.

Kehittämisohjelman tavoitteiden toteutumiseen liittyy riskejä ja epävarmuuksia. Keskeiset riskit on tunnistettu ja niiden realisoitumisen minimoiminen ja toteutumisen hallinta huomioidaan hankkeiden valmistelussa. Riskit ja epävarmuudet on kuvattu tilannekatsauksen liitteessä. Koronaviruksen jälkeisen keskustan asioinnin palautuminen on erittäin tärkeää keskustan elävyyttä ja elinkeinoja koskevien tavoitteiden toteutumisen kannalta. Merkittävin riski on, että henkilöratapihan uudistamisen rahoitus valtion osalta viivästyy tai ei toteudu tavoitellulla tasolla, jolloin keskustan kehittämisen ja kaupungin nopeiden junayhteyksien edistämisen kannalta kriittinen hanke ei etene. Asemakeskus ja henkilöratapihan hanke ovat olleet näkyvästi esillä kaupungin ja Pirkanmaan edunvalvontatyössä.

Kehitysohjelman puolesta on pohdittu myös tulevan strategiakauden näkökulmia keskustan kehittämiseen. Globaalit tekijät, kestävä kehitys ja käynnissä oleva pandemia muuttavat ja haastavat näkemystämme kaupungeista ja niiden keskustoista. Keskusta on tulevaisuudessa yhä useamman ihmisen koti, ei pelkkä työssäkäyntipaikka. Torit, aukiot, puisto ja kadut eivät ole vain reittejä paikasta toiseen. Ne ovat asukkaiden kotien jatke. Ne ovat myös matkailijoiden ensi kosketus kaupunkiin, työntekijöiden levähdys- ja lounaspaikkoja, kaupunkielämän näyttämöitä ja mahdollistajia. Kehittämällä julkisia yhteisiä tilojamme, keskustan puistoja ja aukioita sekä parantamalla Tampereen ainutlaatuisuutta suhdetta ympäröiviin vesialueisiin varmistamme, että Tampereen keskusta on yksi parhaista paikoista asua ja viettää aikaa. Ihmisten kaupungin näkökulman tuominen mukaan keskustan kehittämiseen on tulevaisuudessa keskeinen strateginen näkökulma. Suuret hankkeet ja investoinnit kaupunkikehitykseen lisäävät vetovoimaa ja ihmisläheinen kehittäminen pitovoimaa. Ihmiset ratkaisevat.

Tiedoksi

Tero Tenhunen, Mikko Siitonen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Liitteet

1 Kh 26.4.2021 Viiden tähden keskusta -kehitysohjelman tilannekatsaus
2021

Nähtävilläolo ja tiedoksianto asianosaiselle

Pöytäkirja yleisesti nähtäville 4.5.2021 www.tampere.fi

Päätös on annettu tiedoksi sähköisesti 3.5.2021.

Tampere
03.05.2021

Elina Nikkilä
Hallintosihteeri

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Muutoksenhakukielto

§169

Muutoksenhakukielto

Oikaisuvaatimusta tai kunnallisvalitusta ei saa tehdä päätöksestä, joka koskee:

-vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (KuntaL 136 §)

-virka- tai työehtosopimuksen tulkintaa tai soveltamista ja viranhaltija on jäsenenä viranhaltijayhdistyksessä, jolla on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa (KVhl 50 § 2 mom.)

-etuusto-oikeuden käyttämättä jättämistä (EtuostoL 22 §)